

DUBBELZINNIGHEID TROEF

TWEE BROERS, MET EEN GEDEELDE PASSIE VOOR ARCHITECTUUR. VIA DE MAATWERKMEUBELN DIE ZE VOOR HUN PROJECTEN ONTWIERPEN, VONDEN ZE GAANDEWEG HUN STEK IN DE WERELD VAN HET DESIGN. EEN DUBBELINTERVIEW.

TEKST FANNY BOUVRY

Pablo en Pierre Lhoas.

De gelijkenis tussen Pablo en Pierre Lhoas is treffend. Zwart weerbarstig haar en geprononceerde wenkbrauwen die hun expressieve blik benadrukken. Vooral ook diezelfde manier van praten over hun werk, hun affiniteiten en kunst. Openhartig en spontaan, zonder zichzelf al te serieus te nemen. De ene broer begint iets te zeggen en de andere vult hem aan, als één persoon.

Pablo studeerde in 1989 af als architect aan de Brusselse hogeschool La Cambre, Pierre het jaar erna. Ze deden ervaring op in verscheidene ateliers en werden daarna vennoten, om hun kennis en talent te bundelen. Hun afkeer om in een keurslijf gedwongen te worden blijkt dan ook heel sterk tijdens het gesprek. Zowel uit hun meubelen als uit hun gebouwen spreekt een constante zoektocht naar dubbelzinnigheid, contrasten en opzettelijke onnauwkeurigheid. Neem nu hun kantoor in een voormalige fabriek in Sint-Gillis. Ze combineerden er de ruwheid van oude materialen met de zuiverheid van hypermoderne accenten, zoals de uiterst dunne metalen vensterramen of bepaalde elementen in het meubilair.

Tot hun bekendste projecten behoren de renovatie van het PS-hoofdkantoor aan de Keizerslaan en de nieuwe Bozarshop, beide in Brussel. Maar ze hebben wel meer bouwwerken op hun naam staan, zowel in de wereld van cultuur, horeca als huisvesting. En dan zijn er nog de tafels, stoelen en rekken die ze tegenwoordig maken. Productieve jongens, met in hun werk één rode draad: het plezier van het creëren.

Zijn jullie architecten of veeleer designers?

Lhoas & Lhoas: we zijn het een noch het ander, want dat strikte onderscheid tussen beide categorieën bestaat al lang niet meer. Onze basisaanpak vertoont veel gelijkenis met die van architecten, want dat is tenslotte onze opleiding. Maar we zijn veel meer met design bezig dan veel van onze collega's. In feite komen de denkwijzen in die twee disciplines op hetzelfde neer. Of je nu een huis helemaal verbouwt of een uitgeruste keuken ontwerpt, je denkt op dezelfde manier. Alleen de beperkingen verschillen. In het eerste geval worden ze je extern opgelegd, in het tweede bepaal je ze vaak zelf.

Is dat het enige verschil?

Misschien maak je je ook makkelijker los van een designobject, want dat komt in

handen van een producent en leidt dan een eigen leven. Bij een gebouw duurt het proces langer en kan het gebouw later nog evolueren en getransformeerd worden. Follow-up en tijdsduur spelen daarbij een rol.

Hoe zijn jullie bij design terechtgekomen?

Al vanaf het begin integreren wij maatwerkmeubelen in onze architectuurontwerpen. De eerste keer was zestien jaar geleden, bij de inrichting van het Vrijzinnig Centrum in Charleroi, de vroegere Temple de la Science. We wilden ritme in de ruimte brengen door tussenwanden te plaatsen die tegelijk als kasten dienst konden doen, en we hebben die dan maar zelf ontworpen.

In de loop der jaren begonnen klanten ons naar meubelstukken te vragen die ze ergens in een interieur hadden gezien. Als dat het brede publiek interesseert, zo redeneerden

"ONZE DROOM?
EEN LUCHTHAVEN
OF EEN STATION
BOUWEN, VANWEGE
DE INTERESSANTE
HEDENDAAGSE
PROBLEMATIEK."

wij, dan kan dat concept misschien ook designproducenten bekoren. Daarna kregen we zin om onze eigen distributiekanaal op te zetten. Iemand die wil bouwen, moet de stap zetten om tot bij ons te komen. Met meubelen is dat anders. Ook als je ons niet kent, kun je onze meubelen kopen.

Gaandeweg begonnen we dus een selectie te maken van wat we al hadden ontworpen, enkele stukken – stoelen, tafels en rekken – lieten we fabriceren. Sommige van de meubelstukken die we specifiek voor renovaties hadden ontworpen, hebben zich losgemaakt van hun oorspronkelijke context. Een voorbeeld daarvan is de Bambi-stoel.

Was dat een makkelijke stap?

Het grootste probleem vonden we de exclusiviteit. Bij een woningproject, bijvoorbeeld, proberen we specifiek en uniek werk te leveren door rekening te houden met de context en de klant. We komen altijd met iets nieuws. We waren lang van mening dat een wandrek eigenlijk niet twee keer kan dienen. We moesten onszelf ervan overtuigen om niet alles automatisch opnieuw te willen uitvinden. Bovendien werken we als architecten altijd op bestelling. We beperken ons tot het noodzakelijke. Als designers kunnen we veel spontaner creëren, wat fundamenteel anders is.

Zouden jullie kunnen kiezen tussen beide domeinen?

Nee, want ze vullen elkaar aan. Dat geldt trouwens ook voor de decors die we voor tentoonstellingen ontwerpen. Decorontwerp heeft iets lichtvoetigs en een zeer korte bedenktijd. Sneller werken verleent je een zekere vormelijke vrijheid. Over een architectuurontwerp denken we veel langer na, voor een duurzaam resultaat. Hoewel architectuur ook altijd in beweging is. Een bouwwerk is geen voltooid verleden tijd, maar de eerste stap van een toekomstige evolutie.

Welke grote namen zijn jullie inspiratiebronnen?

Te veel om op te noemen! Veel architecten zijn er als de dood voor om naar anderen te verwijzen, om het mysterie van hun originaliteit niet prijs te geven. Wij helemaal niet. Wij zijn opgeleid in de jaren tachtig, aan het einde van het postmodernisme. Een tijdperk waarin ruimtelijke vormgevers opnieuw vonden dat elk individu onderhevig is aan een reeks invloeden van bijvoorbeeld architecten, designers, kunstenaars of gewoon van elementen uit het dagelijkse leven. Bij elke opdracht overwegen we al die referenties en kiezen we wat ons het beste lijkt.

Kunnen jullie toch enkele namen geven?
Er valt bijvoorbeeld veel te rapen bij de Italiaanse designer Enzo Mari, die in de jaren zestig een meubelcatalogus bedacht om zelf je meubelen te maken. Of bij de Duitser Luigi Colani, een echte mafkees die hyperorganische vormen ontwerpt.

Wat waren de sleutelprojecten in jullie carrière?

Zonder twijfel het allereerste. Dankzij dat project konden we ons eigen bureau oprichten terwijl we nog voor anderen werkten. Het gaat om de verbouwing van de Temple de la Science in Charleroi, de eerste volkshoogschool van Wallonië. Vertegenwoordigers van de vrijzinnige beweging kochten het gebouw van de katholieken. Een prachtig pand met een enorme historische geladenheid. Er was een gigantische zaal die zestig jaar lang niet was gebruikt. Die herontdekken was een beetje zoals de grotten van Lascaux betreden. Ook het Wielsproject was belangrijk, de renovatie van de oude brouwerij Wielemans-Ceuppens in Vorst tot centrum voor hedendaagse kunst. Toen zijn we namelijk met onze meubelproductie begonnen. En onlangs hebben we weer een nieuwe stap gedaan met de voltooiing van een woningcomplex in het centrum van Brussel, onze eerste nieuwbouw.

Hebben jullie ook een droomproject?

Een vervoerslocatie, zoals een luchthaven of een station, wegens de interessante hedendaagse problematiek ervan. De grootschaligheid die je daar hanteert, is illustratief voor onze hedendaagse maatschappij. En om het hele spectrum te beslaan zouden we ook met plezier vaatwerk ontwerpen.

Hoe zouden jullie de Lhoas & Lhoas-stijl typeren?

Daar hebben we al vaak bij stilgestaan en we komen telkens weer bij de volgende beweging uit: een organisch functionalisme dat moet voldoen aan de verwachtingen en de

“WE HOUDEN VAN ALLES WAT HYBRIDE IS, WAT ONAFGEWERKT EN TOCH VAKKUNDIG IS. WE PROBEREN IN GEEN ENKELE CATEGORIE THUIS TE HOREN.”

eisen, met vloeiende vormen in plaats van regelmatige en rationele. Wij zijn voorstander van een zekere zachtheid, een meer innemende en zinnelijke kant. We hebben een obsessie voor dubbelzinnigheid. Onze ontwerpen kunnen op verschillende manieren worden waargenomen, afhankelijk van de context, de manier waarop je ernaar kijkt. Wij houden van alles wat hybride is, dingen die onafgewerkt en toch luxueus zijn, ongekunsteld en toch vakkundig. Wij proberen in geen enkele categorie thuis te horen.

Hoe belangrijk is duurzame ontwikkeling?

Natuurlijk zeer belangrijk. Maar het begrip is een soort van goedkoop scientisme geworden. Het gaat om zeer relatieve materie die pretendeert wetenschappelijk te zijn en die tot vreselijke uitpattingen leidt. Je kunt het vergelijken met de functionarissen in de vorige eeuw, die dachten dat een extreem ra-

tionale analyse van de functionaliteit van een gebouw de architecturale vorm ervan kon bepalen. Vandaag beweren sommigen dat ecologie alle antwoorden voor de kunst van het bouwen kan bieden. Dat is flauwekul! **Sommige architecten zijn echte beroemdheden geworden...**

Er zijn er die zich dat statuut van beroemdheid onrechtmatig toe-eigenen of als sterren snel tanen. Anderen verdienen hun roem. Die huidige sterrencultus kan meer mensen maar vooral ook overheden warm maken voor architectuur. Het Bilbao-effect (*de bouw van het Guggenheimmuseum lokte miljoenen toeristen naar de stad, waardoor het hele centrum kon worden opgefrist*) leidde overall ter wereld tot een nieuwe politieke visie. Pas vanaf dat moment zag men in dat architectuur een stuwende kracht kon zijn voor de ontwikkeling van steden, regio's en landen.

In 2010 behoorden jullie tot de designers die steun kregen van '101% Designed in Brussels' en namen jullie zo aan verschillende beurzen deel. Hoe was die ervaring?

Een openbaring. Daardoor hebben we veel contacten gelegd en een producent gevonden. Als we die richting verder uit willen, moeten we de zaken professioneler aanpakken, want eigenlijk zijn we nog steeds beginnelingen wat bijvoorbeeld distributie en produceren betreft. Die erkenning als designer heeft ook weer gevolgen voor architectuurwerk. Mensen delen graag alles in hokjes in, maar door ons dubbele etiket ontsnappen wij daaraan.

Is design elitair?

Wij hopen van niet! Soms zijn voorwerpen wel elitair, maar de onze in principe niet. Vergelijk het met de filmwereld: je hebt films voor een breed publiek, films voor kenners, en die bestaan zonder problemen naast elkaar. Als designer produceer je voorwerpen in serie voor zo veel mogelijk mensen. Design is dus eigenlijk heel democratisch.

5 OPVALLENDE ONTWERPEN

PS-HOOFDKANTOOR (BRUSSEL, 2002)

Dit herinrichtingsproject van een gebouw aan de Keizerlaan in Brussel maakte deel uit van een ruimere denkoefening, waaraan werd samengewerkt met Base Design, om het imago van de partij te vernieuwen. Het gebouw moest die verandering belichamen.

BAMBI-STOEL (2008)

Dit meubelstuk werd oorspronkelijk ontworpen voor het Wiels-project in Brussel, en werd vervolgens in serie uitgebracht. Het idee was om stoelen en tafels te creëren die de gigantische ruimte in de oude brouwerij Wielemans-Ceuppens moesten innemen en tegelijk solide en comfortabel waren.

FOTO'S: LHOAS & LHOAS

BOZARSHOP (BRUSSEL, 2005)

Voor de nieuwe shop het Paleis voor Schone Kunsten werd een zeer doorlopende en vloeiende ruimte gecreëerd. De architecten bedachten speciaal meubilair dat verfijnd en ruw is, met een samenspel van materialen en kleuren.

FIL-REK (2008)

Dit eenvoudige en rekkensysteem is gebaseerd op modellen van Enzo Mari en het concept 'at'

XYZ-REK (2009)

De formule voor dit werk is een zeer eenvoudige structuur, driedimensionaal samengesteld uit strakke horizontale en verticale elementen en houten lijsten ter afwerking van de secties, om tot een open rooster te komen die je zelf kan inrichten met legplanken en ladeblokken.